

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTŐ:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ-TULAJDONOS:
 az „**ATHENAEUM**“
 IROD. ÉS NYOMDAI R. TÁRSULAT.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi **RUSZ K.**

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a kiadóhivatalba (Barátok-tere 7-dik sz.)
 a kéziratok pedig a lap szerkesztőséghez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
 levelekben intézendők.

PEST, 1869.

NYOMATOTT „AZ ATHENAEUM“
 (SZELŐTT EMICH GUSZTÁV-FÉLÉ)
 NYOMDÁBAN.

Cikkok: „A boszu.“ (Elbeszélés.) P. J.-től. — „A tenger alatt.“ P. J.-től. (Folyt.) — „Erdélyi képek. XVIII. Balika vára.“ Közli: *Pataki Ferenc.* — „A kalapos király.“ (Költemény-törődék Anyos Páltól.) *Mihály Tivadartól.* — „A hydra.“ *Szováthy Lajostól.* — „Egy hét története.“ *Vadnai Károlytól.* — „Vegey közlemények.“ — „Irodalom.“ — „Szerkesztői üzenetek.“ — „Ujdonságok.“

Képek: Gyermektalálás. — A gyermek viszonzatlása. („A boszu“ című elbeszéléshez.) — A spanyol cigánycsalád. (Doré G. rajza.) — Balika vára Erdélyben. (Szathmáry N. rajza.) — 1. A hydra táplálkozó helyzetében. 2. Anya-hydra egy sarjall. 3. Anya-hydra másodnemzedékkel.)

Irodalom.

— (Ráth Mór *évcíműlcai könyvkereskedése kiadásában*) ozítal egész csomó oly könyv jelent meg, mely nemcsak az irodalom minden barátját, de szépirodalmi tartalmánál fogva különösen hölgy közönségünket is érdekelheti; e művek:

1. „A *nevető ember*“: Hugo Viktor ezen világhírű legújabb regénye magyarban (Huszár Imre fordításában) elébb jelent meg, mint más nyelveken. Az egész négy kötetből fog állani a sajtó alól most kikerült első kötet majdnem 400 lapra terjed; ára 2 frt.

2. „*Jean de Chazol*“: szintén kellemes feltűnést okozott francia regény Uchard Máriaától; fordította Huszár Imre; két vastag kötet; ára 2 frt 40 kr.

3. „*Szemere Bertalan naplója*“, melyet a nemrég elhunyt 1849-dikei magyar belügyminiszter számíztetésében írt. Ez érdekes műből az első füzet fekszik előttiink; ára 1 frt.

4. „*Pártjaink feladata a választások után*“; írta Toldy István; ára 1 frt 20 kr. Tudni való, hogy Toldy István miniszteri titkár s Lónyay pénzügyminiszter kezében ő is toll.

— (Megjelent az „*Erdélyi Múzeum-egylet Könyvtára*“-ból) az 5-dik kötet első füzete; szerkesztő Brassai Samu; ára 1 frt. Ez évkönyv erdélyi tudósoktól hoz jóraivaló munkálatokat, s tán nem lesz érdektelen megjegyeznünk, hogy némely cikke, tán az újabb politikai viszonyok iránti tekintetből, nemcsak magyar, de egyuttal osztrák nyelven is ki van benne nyomtatva.

— (A *Szily Kálmán által szerkesztett* „*Természettudományi Közlöny*“) ez idei 5 dik füzete megjelent, igen számos érdekes cikkel; egyik cikk többek közt a siami ikrekről szól, mely torz-szülötteket mintegy félév előtt lapunk ösmertető.

Szerkesztői üzenetek.

— *Budán*: Pr. Gy.-nek. A tohétség nem mindig jár készséggel karöltve, költői művekben pedig mindkettőnek kell nyilvánulnia. E nyilatkozat után érteni fogja ön, hogy miért nem adjuk a „*Világosság*“ sem, melynek vége szinte banálissá válik a merész költői kicsapongás hajhászatában.

— *Pesten*: L. J.-nek. A most küldöttek egytől egyig jóbavalók, s a ki ily gazdasági dolgokkal szokott foglalkozni, attól reméljük, hogy a „*Heti Posta*“ számára a gyümölcstenyésztésről is igen jól fog írni.

— *Pesten*: St. M.-nak. A „*lausaumi*“ talán jöhet testvér-

lapunkban, bárha enemük ott is nagy számban várnak ezt megelőző közlésre.

— *Pesten*: M. P.-nak. „Az anyageseréről“ a közlendők sorába jutott; a másik nem.

— *Veszprémben*: J. J.-nak. Kísérletnek megjárja, a kritikát azonban meg nem állja.

— *Eperjeskére*: K. E. Ha tér nyílik rájuk, felhasználhatjuk mind a két rendhelt. A másik óhajtatást illetőleg: valóban nincs felesleges.

Ujdonságok.

* (A *főrendiház*) már készen van fölliratával. A javaslatot az e hó 15-én tartott ülésben csekély és lényegtelen módosítással elfogadták.

* (Az *udvar*) már csak rövid ideig lesz Gödöllőn. A király e hó 12-kén este ment Bécsbe, a királyné is csak e hó 24-ikén vagy 26-ikáig idöz Gödöllőn. Ez alatt egyszer még a király is lerándúl pár napra, s akkor tán Budán is át kihallgatást. Rudolf főherceg most reggelenként 7—8 óra közt egy magas paripán szokott kilovagolni, gr. Latour vagy gr. Pálffy kísértében. M. Valeria főhercegnőt fél tizenkötékor sétaltatják. Királyné Ö Felsege gyakran sétál a parkban, olvasgat, d. u. 5 és 6 közt lovagol a környékben, míg Gizella főhercegnő sétakocsizást tesz. Ez a gödöllői napirend, midőn szép idő van. Müncheni hírek szerint Királyné Ö felsege e nyár folytán — nővére: a nápolyi királynéval együtt — hosszabb időt szándékoznak tölteni a szép starnbergi tó mellett.

* (A *közoktatási miniszterium*) a győri árva alapjövödelméből 1869-ik évtől kezdve több új ösztöndíj rendszeresített, és pedig a következő árvalapítványoknál: a győri királynál 3 száz, és 14

hatvan forintost; a győri Dlabács-félnél 2 száz. és 3 hatvan forintost; a győri Eszterházy-félnél 2 száz és 3 hatvan frtost.

* (Temesben a *kisbecskerekeli kerületben*), melynek képviselőségéről Vukovics lemondott, Gorove minisztert készülnék megválasztani. Az a hire van ugyan is, hogy ha megválasztják: akkor ő, mint temesmegyei, az árva-megyei kerületről lemondna, melyből ugy is Stefanidesz engedte magát kiszoríttatni, s most a két kerületet jobboldali foglalná el.

* (A *honvéd-toborzás*) mindenütt rossz eredményt hozt. Újabb rendelet szerint minden közhonvéd, a már kiszabott díjon kívül, öt forintot kap a toborzásnál. E rendelet azon honvédekre vonatkozálag is áll, kik már eddig jelentkeztek.

* (Borsodmegye *első alispánjává*) a f. hó 11-én tartott bizottmányi gyűlésben Bay Bertalan jobboldali választottatott.

* (Az *ország. m. képző műv. társulat választmányának*) máj. 7-én tartott ülésben, ugy a f. évi albumlap megválasztása, valamint az 1870. évi tagilletmény mily alakban kiadása, és a verseny módoza-

Ötödik évi folyam.

20. szám.

Pest, 1869. Május 20-án.

A B O S Z U.

(Elbeszélés.)

A chapeletti kastélyból az ős nemes udvarok csoportonként állottak s örültek az ünnepélyes-egyikének fényesen kivilágított termőiből vig ségnök, mely a csendes falueskát, a hogyek és

(Gyermektalálás. (Elbeszélésünkhöz.)

zene, poháresengés s hangos örömrivalgás hallatszott. A háziak szorgoskodva jártak-keltek; az utcán, a kastély, ablakai alatt Chapelette lakosai

erdők közepette, annyi évek óta először töltötte be az élet vidorságával. A csoportok egyikéből most erősebb hang emelkedett ki, mely azonban a

többiek kiáltása által csakhamar el lön fojtva, mert a lakosok földesurokkal igen függő viszonyban állottak s azért tiszteletteljes félelem, hogy ne mondjuk, rettegéssel voltak kebleik eltöltve.

A jelenlevők tiszteletteljes áhítatában csak egy: a magas, sovány, sötét tekintetű, fekete bozontos haju Dejeán nem látszott osztozni; azért rosz hirben is állott, kinek t. i. az enyém és tiedről igen különös fogalmai voltak.

— Hallgassátok csak, mint ujjongnak ott fön! — mondá Beauchampnak, szabómester szomszédjához. — Az ember gondolhat is magában valamit!

A szabó a magas Dejeán merészsége miatt egészen megrettent s aggályteljes intésekkel adta tudtára, hogy ily lealázó hangon kiejtett hangos szavakkal magát veszélynek teszi ki. S első pillanatban igen tanácsosnak tartotta Dejeán közeléből eltávolozni, hanem megfélekezhetlen kíváncsisága visszatartá; s mivel azon emberek közé tartozott, kik azon közmondásra: „az ökröt szarváról, az embert társáról ismerik meg“ — mitsem adnak, a magas Dejeánt karon fogta s a kastély udvarának egyik homályosabb részére vezette. — Mondja meg csak barátom, mit akart ön mondani azzal az „ember gondolhat is magában valamit“-tel? — susogá óvatosan körülnézve, — hanem a Jézus szerelméért, beszéljen csendesen, mert maguknak e falaknak és fák leveleinek is vannak füleik!

— Mit bánom én! — felele Dejeán félhangosan. A nemesi udvar pereputyát halálíg utálom, már e tekintetben igen rosz vendé-i vagyok. A nép is e szerint bánik velem. Tudja ön, miért kerültem én először fogságba? Mivel egy dermesztő télben már-már megfagyó gyermekeim számára a nemesi udvarból egy kis fát hoztam. Büntessen meg az Isten minden szívtelent!

Mindketten majdnem nesztelenül haladtak át a gyepes talajon, tul a legutolsó udvari épületen, egészen a kastély kertjéhez, s odaálltak egy kerek szemű ablakhoz, melyből gyér világosság pislogott. Arcaikat szorosan az üveghez tévők s csak szemüikkel figyelmeztették egymást kölcsönösen, hogy csendesen legyenek.

Egy hosszú, durva faragványu asztalnál őszhaju öreg ember ült, ki az elé rakott virágmagvakból kis csipeteket alakított s papír-tokocskákba helyezé; miközben felpillantott s hallgatózott, ha a kastélyból a zene és az öröm hangjai különösen lehetottak az ő magányába; mélyen és fájdalmasan sohajtott fel ilyenkor, s ősz fejét kárjára támasztotta.

— Látja — susogá a szabó, Dejeánt az ab-

laktól kissé elvonva; — látja, mily nehéz valami az öreg szívének s mint buslakodik? És mi több, a fiatal urnak oly gazdag nővel tartott menyegzőjén, ily nagyszerű ünnepélyen, mely az öreg urat oly boldoggá teszi!

— Az nem csoda! — morgá Dejeán. — Antoine-nak gonosz atyának kellene lennie s köszívvel birnia, hogy kétségbe ne essék. Látja, ő sir, hogy könyei a magvakat megtermékenyítsék, melyek a gazok számára, kik a derék ember szívét szétzúzták, átokkal fognak majd kikelni!

— Minden szentekre kérem, lassabban, lassabban! — esdekle a szabó. — Jöjjön, üljünk le a sötét szilfa alá s beszélje el, a mit tud. Én valóban nagyon kíváncsi vagyok, miért nem iszik a kertész, Antoine, a kastély többi cselédeivel.

— Meg van annak a maga alapos oka, Beauchamp bátya! — viszonzá Dejeán. — Tudni fogja ön, hogy a fiatal ur, ki különben már nem oly igen fiatal, Párisban élt!

A szabó igenlőleg bólintott.

— És hogy, bár a császár udvari személyzetéhez tartozott, nem minden bélyegnélküli loagény volt.

— Pszt, pszt! ne oly hangosan! Nem, erről mitsem tudtam. Igaz, hogy úgy mondják; no, de előkelő uraknak sok szabad.

— Az ördögöt szabad! Hát nem ugyanazon anyagból vannak ök is, mint mi szegények, kik nyomasztó igát kénytelenek vagyunk viselni? Szabad nekik a mi leányainkat elcsábítani és boldogtalanná tenni?

— Pszt! Beaulien marquis ezt tette?

— Még sokkal gonoszabbat! Hallgassa csak tovább! Azt tudja ön, hogy Antoine barátunknak egy gyönyörű kis játszi leánykája volt, piros arcu, mint a most kinyílt rózsza, fúrge, mint a szarvas.

— Igen, ő Párisban igen boldog lehet.

— Ó igen, ő valóban boldog, oly boldog, hogy szintén megtéboldyodott bele!

— Mi? megtéboldyodott, mondja ön? Ő tehát...?

— Ő a tébolydában van. Én kedves barátomtól, a szerencsétlen Gustavetól tudom, ki Annette kedvese volt s őt Párisban fel akarta keresni. És tudja ön, ki tette Annette-ot szerencsétlenné és nyomorulttá? A fiatal marquis ur, ki átkos menyegzőjét épen most, oly vigan ünnepli oda fön! Annette Párisba ment, hogy kiházásához valamit szerezzen s úgy menjen Gustave-hoz. Atyja elbocsátá, s kisérőül áldását adta rá, melyet azonban a marquis átokká változtatott. Annette azon kérelemmel fordult hozzá, hogy

befolyásánál fogva nyújtson neki segédkezet valami alkalmazás elnyerésében. A szép rózsza azonban a finom uracsnak szurta a szemét s maga számára tartotta meg; pompás ruhába öltözteté, értékes ajándékokkal lepé meg, vele kocsiháztól s a szegény, ártatlan szívet ördögi fogásaival annyira behálózta, hogy Annette kedvesét elfeledé s komolyan képzéle, hogy a marquis ur. — kit az isten büntessen meg! — őt nélkül akarja venni. A vigalomteli élet már egy évig tartott. Ekkor az öreg ur, ki családfájának életét biztosítva akarta látni, a könnyelmű fiura, ki vagyonát s pénzt ezrenként pazarolta s a házasságra gondolni sem látszott, nagyon megharagudott, ismételve integette, végre pedig maga utazott Párisba s Eugenia császárnénál, ki jámbor lényét érdekelte, minden befolyását felhaználna, hogy fiának fényes állást szerezzen. Ez sikerült; a fiatal marquis közel az atyai jószághoz császári hivatalnokká nevezetett ki, engedett atyja akaratának s egy német báró dúsgazdag leányának kezét kérte meg. E leánynyal tartja most épen menyegzőjét. A szegény, megcsalt s megbecstelített Annette a rajta elkövetett gyalázat feletti kétségbeesésében esztét veszté s a tébolydába került. Így mondják ezt; hanem én azt hiszem, hogy őt az előkelő gazember erővel záratta be, mivel oly esztelen volt, hogy még akkor is akarta őt szeretni, midőn a német nővel el volt jegyezve.

— És ez mind igaz, Dejeán?

— Csak csendesen, még nem vagyok a végén. A történeteket, természetesen, Annette atyja is meghallotta, elment tehát az öreg marquishoz, kit negyven éven felül szolgált s elmondá neki az egészet. Mit gondol ön, mit felelt neki a marquis? Az öreg, becsületos Antoinenak ötszáz frank fájdalompénzt parancsolt adatni; csak lássa ezt a gonolompénzt!

— Pszt! ne oly hangosan! És Antoine elfogadta a pénzt?

— Ön talán elfogadta volna? Pfüj! Nem! Antoine valódi francia büszkeséggel birt. Ott hagyá a pénzt s némán távozott kertjébe, hol jajgatott, mint egy megsebzett vad. Én másképen cselekedtem volna, én azon embert, ki nekem ilyen ajánlatot tett volna.!

Itt elhallgatott s oly tagmozdulatot tett, mint-ha valakit fojtogatna.

A szabó ijedten ugrott fel s Dejeántól pár lépésnyire távozott.

— Nos, miért ijed ön meg? Menjön, ön szabó, Beauchamp barátom!

— Nem hallott most valami zörejt? susogá a szabó, óvatosan körülnézve.

— Ön álmodik! — viszonzá Dejean, hallgatózva, s vizsgálódásának eredményével megelégedve; — hanem mivel ön nincs hozzászokva a sötétben félelem nélkül lenni, menjön és feküdjék fültre. Nekem még egy kis dolgom van ott a pusztai esárdában. Jó éjt!

A szabó eltávozott, Dejeán a kert kerítéséhez lépdelt s egy tücsök ciripelését utánozta, mire neki hasonló hang felelt. Pár lépésnyire egy férfival találkozott.

— Gustave! — susogá.

— François! — felelt neki az illető.

— Dologra! folytatá Dejeán. A vidám társaságnak egy kis tüzijátékot szerzünk, hogy visszajönni soha sem lesz kedve. Mihelyt a kastély jól ég s a fiatal urat meglátod, a sötétből lödd agyon s fuss. A farkashalom mögött a három tölgyfánál találkozunk.

Mindketten elindultak s a sötétben a nemesi udvar gazdasági épületei mögé tűntek.

Körülbelül egy óra mulva az épületek három helyén lángok emelkedének fel s a födelek felett lobogva csapának össze. A falu már majdnem üressé lett utcája ismét élénk lett, a kastély udvara emberekkel telt meg s hangos „tüz!” kiáltások hatottak az ünnepélyes termekbe fel. Vad zavarban s kiabálva törtek elő a vendégek és szolgák, s az udvaron levőkkel egy nagy csoportta vegyültek. A fehér ruhákba öltözött nők a lángoktól kísértetiesen megvilágítva, sikoltozva rohantak a szabadba. Az ég borzasztóan kipirult. Az ólakban bögött a barom. A lovak tombolva szabadíták meg magukat a kötőféktől. A szolgák és férfi-vendégek betörték az ajtókat, a házfedelekre másztak s fejszéikkel tüzes gerendákat hasítottak le. Mások vízzel telt kannákat, kupákat és hordókat hoztak elő. Végre egy tüzfecskező is érkezett. Az általános zaj a lángokkal növekedett. Mindenki kiabált, mindenki vezényelt, valamit tenni nagyon kevesen tudtak. A tüzvész oly eszeveszetten harapózott el, hogy azt eloltani, minden igyekezet hasztalannak látszott.

A gyöngébb gazdasági épületek menthetlenül roskadtak össze; minden törekvés az őt, tiszteletteljes főépület megmentésére irányult; hanem a lángok a felsőbb szobákból egyszerre csapkodva törtek elő, s a hátulsó lépcsőn, mely a halastóhoz vezetett, észrevétlenül egy sötét alak suhant el; Gustave volt az, Annette kedvese. Csak lenni, a bemenetnél, mely narancsfák- és gránát-bokroktól

volt szegélyezve, találkozott egy rá kiáltó emberrel. Gustave megismerte az öreg kertészt, és ki akarta kerülni. — Antoine megragadta és szemébe nézett. As erős legény félredobá s elfutott, elhagyva egy bokorba rejtett lőfegyverét is.

A hatalmas lángok mihamar az ős kastély falain a fa-párkányzatot és oszlopzatot nyaldosák. Égő üszkők hullottak alá s felgyújták a lépeső karfáját és a verandát. Az oltásnál minden igyekezet megsemmisült. A nemesi udvarnak egész épület-tömekelege lobogó lángokba volt temetve, kivéve a bejáratnál levő eselédházat. A nők ez

ujdonszerű épületek valának felállítva. A rocco-izlés, melyet az öreg marquis annyira kedvelt, miután ama borzalmas éj hatálya következtében meghalt s az összes családi javak birtokába a fiatal marquis jutott, kiküszöböltetett. Fial neje őt egy kis fiuval ajándékozta meg, ki testileg úgy, mint szellemileg fényesen fejlődött, s az apának minden büszkeségét, az anyának határtalan örömét képezte.

A marquis Antoint, az öreg kertészt, szivtelesen elbocsátá, mert megjelenése az egykori feslett embert mindig az Annetten elkövetett igaz-

A gyermek viszontlátása. (Elbocsúlésükhöz.)

egyetlen házba s a faluba menekültek. A marquis fiatal nejét újultán vívék a lelkészlakba; egy négy szolga által cipelt széken követé őt az öreg marquis, ki az ijedelem miatt erős göres-rohamokat kapott. Így lett a vidám menyegzőnek ijedtség és borzadály a vége.

II.

E jelenetek után, melyek Chapelette egész környezetet izgatottságba hozták, két és fél évvel később a nemesi udvar egészen másképen nézett ki. A középkor leégett emlékének helyén pompás

ságtalanságra emlékezteté, azonfelül az egész faluban azon hírszárnyalt, hogy Annette-t a tébolydába a marquis záratta be. E hír terjesztésének gyanuja a kertészre esett, bár a szabó volt az, ki fecsegő száját hírharangnak használta.

Az öreg Antoine elűzetése után a fiatal marquis, a bonapartismus lelketlen szolgája, még inkább gyűlölt és rettegett volt. A parasztok nevét titokban átkok között említették s kastélyának porráégését szivből óhajtották. Ez oknál fogva sikerült a tűz két előidézőjének, Gustave és Françoisnak, kik rablók s bitangok lettek, a

rendőrök éber figyelmét már évek óta kikö-
rülni. Ők a parasztnak soha semmi rosszat
sem csináltak, azért az előkelő osztály és szemé-
lyiségek iránti kiolthatlan gyűlöletből őket elrejt-
tették s elhazudták.

François és Gustave Chapelottétől mintegy
négyóránira eső, kiterjedt erdőségben, egy bá-
nyáúr barlangjában ütötték föl sátrukat. Ezen-
kívül Beaulien marquis kastélyának egészen kö-
zelében eső sírboltot használták, mint szükség-
esetbeni rejteket, mely az öreg marquis halála
óta napvilágot sem látott, s lakóinak szaporodá-
sára semmi kilátás sem volt. Innen a kastély
lakóit gyakorta megrabolgatták, a nélkül, hogy
nyomukra jöttek volna.

Egy napon értésükre esett, hogy a marquis, ki
az év szobáiban hivatalát odahagyva, kas-
télyában lakott, hivatalos utazása folytán hosz-
szabb ideig távol lesz. E távollétet egy végesa-
pásra akarták felhasználni, s azért a családi sír-
boltban lesbo állottak.

A marquisné, a szegények iránt tanusított
jószívsége miatt különben közszeretotben álló
urnő, a kastély parkjában a tó mellett üldöglött
gyermekével, s játszadozva beszélt neki mind-
azon szép holmíról, melyeket a visszatérő papa
majd hozni fog.

A kastélylal szemközt, egy dombocskán fe-
küdt a falu temetője. Oda mint egy őz eszútot
be egy fiatal, szétbomlott hajú, sápadt koldus nő.
Letérdelt egy félig beomlott sírra, arca borult
a hideg före, és imádkozott. Így feküdt sokáig,
aztán sebesen ugrott föl s a kastély felé tartott,
melynek körn ékével igen ismerősnek látszott
lenni, mivel nem a főbejáratot választotta, hanem
egy kőkapun ment be, mely egyenesen a parkba,
onnan pedig a tó hosszában a nagy kertbe ve-
zetett.

Az urnő, s még inkább a sötétfürtű gyermek
megpillantására egy pillanatra, mintha lábai gyö-
keret vertek volna, megállott; azután nagyot sí-
koltva, kitárt karokkal rohant a gyermeknek. A
marquiso ijedten ugrott föl és a gyermeket vé-
dendő, karjaira vette. Szemei a koldusnőt a szí-
gor és kémkedés egy vegyületével méregeték. —
A koldusnő zavart tekintete különösen hatott rá.
Ily tekintet, mint ez idegen asszonynak volt,
csak vagy örült, vagy ittának lehetett, s a mar-
quise, ki mindig kész volt az emberekről a leg-
szelidebb itéletet mondani, az első feltovésre haj-
lott. Épen azt akarta kérdezni, hogy mi baja
vagy mit kíván, midőn egy szolga jelenté, hogy
férje megérkezett, s a marquise örömeben min-

dent feledve, karjára vette gyermekét s a kapu-
hoz sietett, hogy mindenekelőtt a várva-várt fér-
jet üdvözölje. A koldus nő látva a marquist, fu-
tásnak eredt. Az idegen nőt a marquis is észre-
vette s láthatólag összerendezte. Neje, kinek figyel-
mét e különös benyomás ki nem kerülte, hall-
gatag maradt, hogy a viszontlátás édes pillanatát
meg ne keserítse; föltette azonban magában, hogy
adandó alkalommal ezt felemlítendi.

A marquis, neje figyelmét újdonságok és Páris-
ból hozott ajándékokkal milamar más térére te-
relte, gyermeke számára is megragadó játéksze-
reket csomagolva ki.

— De hol van a mi Robertünk? — kérdezős-
ködéek szívélyesen, mint ezt különben mások is
tenni szokta.

A marquisné villámsebesen jártatá körül sze-
meit környezetén, midőn gyermekét, ki pár pil-
lanat előtt mellette volt, nem látta; megrettent,
rohanva sietett a folyosóra s Robert nevét han-
gosan kiáltozá. A gyermeket sem hallani, sem
látani nem lehetett.

— Szerelmes istenem, az az asszony! — kiál-
tott fel s kirohant a parkba.

A marquis utána sietett.

— Micsoda asszonyt gondolsz te? Mit akarsz
vele? — kérdé aggódva.

— Az a koldus nő, az meg akarta a gyermeket
fogni! — kiálta a marquise felindulva, s mind
Robert, mind az elszökött asszony után hasztalan
kiáltozott.

A marquis még inkább megrettent, a kastélyba
rohant vissza s minden szolga-, szolgáló- és házi
cselédnek megparancsolta, hogy a gyermeket ke-
resni tüstént minden irányba fussanak, s különös
figyelmüket a fiatal koldus nőre, kit futólagosan
leért, fordítsák s elfogják. Ezután visszatért meg-
zavarodott nejehez s átkutatá vele az egész
parkot.

— Ha a fiu e tóba esett! — mondá, félig ma-
gáukivül.

A marquise kétségbeesett kiáltást hallatott, s
embereket hívott, kik a tavat átkutatnák.

Az öreg kapus és éji őrn kívül senki más nem
volt, kik azonnal egy készen álló gondolába száll-
tak s a tavat hosszú halászrudakkal kezdék vizs-
gálni. Hogy Robert befutott volna, sehol semmi
jel sem gyanttatá.

A marquise vigasztalhatlanul rogyott egy kerti
padra s hangosan zokogott. A marquis kéré őt,
hogy térjen magához, legyen erős, s két szobale-
ány ápolására bizva, vadászfegyverével fegyver-
zetten maga is elsietett, hogy az oltint keresésé-

ben ő is részt vegyen. A kiküldöttek több órai futkozás után fáradtan tértek vissza, hanem a gyermek- vagy a koldusnőnek se híre, se hamva.

Midőn azt est leszállott, a chapelettei urak sirboltjából két fegyverrel ellátot s köpenybe burkolt alak jött elő; az első kémkedve nézett körül, a másik karján egy alvó gyermeket tartott. A két alak Gustave és Dejeán Francois voltak, az alvó gyermek pedig Beaulien marquisnak elveszett fia, Robert. A rablók alig-járt uton a bokrok mögött az erdőbe osontak, hol aztán eltűntek.

Másnap reggel, midőn a kastély cselédsége ismét kiküldetett a gyermek keresésére, az erdőnek egy ritkás helyén az erdészt agyonlőve találták, s a hullával rémülten tértek vissza a kastélyba. Meggyilkoltatásának gyanuja a vidéken már hirhedt rablókra esett, kik közé mindenekelőtt Dejeán Francois tartozott; legtöbben azonban ugy vélekedtek, hogy az erdész a gyilkost vadorzáson kapta, s ez önmegmentése tekintetéből őt agyonlővé. Maga a marquis is azt hitte, hogy a gyermeket a koldus nő vitte el. Neje ráförmedt, gyanujának alapját, a koldus nő megpillantásánál észrevett sajátágos megrettenését lobbantá szemére, ő pedig kinyilvánítá, hogy e koldus nőben az örült Annettere, Antoine, az elűzött kertész leányára ismert, ki a tébolydából valószínűleg megszökött, hogy rajta borzasztó módon bosszulja meg magát. Mellesleg azt is elmondá, hogy ő Párisban a leánynyal igen bizalmas viszonyban élt, s hogy őt meghódítsa, titkos házassági ígéretekkel hitegeté. A szerencsétlen marquise e közlés után, mely kétszeres keserűséggel tölté el lelkét, a könyvek egész tengerében tört ki s a bűnös kétségbeesetten rejté kezébe arcát.

Mig a marquis e naptól fogva állása- s befolyásának minden erejét felhasználta s igénybe vette, hogy az eltűnt gyermek és erdésze gyilkosának nyomára jöjjön, Gustave és Francois barlangjukban voltak, s a siró gyermeket nyalánkságok és fenyegetésekkel csitították el.

Dejeán egy levelet irt, melyben a marquisnak tudtára adá, hogy gyermeke gondos ápolás alatt van, s csak harmincezer franknyi váltságdíjért fog visszaszolgáltatni, mely az erdőnek bizonyos részében tétessék le. E levéllel Gustave Montvillage,

egy szegény, erdők s hegyek közt fekvő faluskába ment, rejteküktől mintegy két mértmöldnyire. Ott lakott Antoine, az öreg kertésznek egy nős fia, mint madárkereskedő. Ez volt hivatva a bepecsételt levelet a kastélyba szállítani, mely nehéz feladat pontos teljesítéseért száz frank volt neki díjul ígérve. E fiánál lakott az öreg kertész chapeletteiből eltávozása óta s szarvasgomba-keresésből élt, melynél mindig egy öreg kutya, az úgynevezett gombakereső, követte.

Petitjean, a szegény madarász, ismerte a viszonyt, melyben Gustave nővérel állott s erre ugy, mint az ígért jutalomra is gondolt, a nélkül, hogy a végzetteljes levél elszállítását, melynek jelentősége ismeretlen maradt előtte, megfontolta volna. Neje, ki Chapeletteből származott s ez alkalommal rokonait is meg akarta látogatni, ebben segítségére volt. E végre tehát megnyergelé szamarát, melyet a hegyekben személy- és toherhorodul használt, ráülteté nejét és utnak indult.

Midőn Gustave Montvillageből a barlangba visszatért, megrettenve állott meg annak bejáratánál, mert szemei azon nőt látták, kit egyszer a világon mindenekfelett szeretett: az örült Annettet, kit Francois rejtekük közelében egészen megzavarodva látott meg.

Annette kimondhatlan szeretettel viseltetett a rablott gyermek iránt, csókolta, cirógatta, bár ez félt tőle, s kémkedve nézett körül, nem jön-e valaki, ki a gyermeket tőle elrabolhatná. Midőn Gustavot megpillantá, zavartan meredt rá, arcát kötényébe rejté s fájdalmasan jajgatva, a földre veté magát. A fiatal ember szeretetteljesen emelé őt fel s fejét kebelére hajtá, hanem Annette cirógatásait nem viszonozta, sőt félelmet s visszatetszést mutatott irányában. A legszerencsétlenebb nő szíve, még mindig azon férfiu függött, ki őt oly kimondhatlan nyomorulttá tette. Gustave vigasztalva igyekezett őt megnyugtatni s végre valóban magához látszott jönni, s néma érzelembe merült.

Este felé, midőn mindkét férfi valami rablás véghezvitelére eltávozott s a gyermeket Annette felügyelete alatt hagyták, ez hevesen ragadá meg kezét, vad kacaj között vezette ki az erdőből s eltűnt.

(Vége követk.)

P. J.

A tenger alatt.

(A víz alatti búvárkodás történetéből.)

(Folytatás.)

Fulton után az újabb időben feltűntek Scott Russell és W. E. Newton, kik a „Nautilus“-t hozták létre, hogy a krim-háboruban az oroszok hajóit a Sebastopoli kikötőben légbé vessék. A mű csak akkor lön készen, midőn a háboru már vége felé járt, s így komolyabb ténykedésben nem volt része. Megjegyzendő itt, hogy egy német, névleg Kleingert, Breslauból, a mult század vége körül törvényben egy ehhez egészen hasonlót talált fel.

A már említett W. E. Newton 1857-ben egy víz alatti hajóval kísérletet tett, mely bizonyos számú személyeknek meghatározott időre friss levegőt kölcsönzött, hanem a mint látszott, semmi gyakorlati következménye nem volt. Ezután következett Dr. Payerne találmánya, mely az 1855-iki párizsi világkiállítás tárgysorozatában is volt említve, melyben az élt ő levegőnek vegyszerek által kellett létrejönnie. — A találmány, a mennyire tudva van, még eddig fogantatást nem nyert. Látjuk mindazonáltal ezekből, hogy ma már senki sem fog fellépni egy tengeralatti hajóval, mint újdonsággal. De másrésről senki sem volt még — senki, mondjuk, dacára minden kérdésnek — ki megmutatta volna, hogy a nehézségek, melyeknek elmozdításában évszázadok óta merész emberek fáradoztak, valóban túl vannak szárnyalva.

Most egy pár közleményt nyújtunk azon nagy-szerű és nevezetes következményekről, melyeket a búvárok életveszélyes tevékenységük által eszközöltek. A búvárok törekvéső három század óta ismét azon kincsekre irányult, melyek a spanyol Armada s a spanyol aranyterhes hajókkal a tenger mélyébe süllyedtek, és e kincsek közül már sok ezer valóban napvilágra van hozva.

1588-ban Argyl marquis egy királyi iratot kapott, mely neki jogot adott mindazon kincsek el-sajátítására, melyeket ő a Mull sziget mellett elsüllyedt spanyol hajókból megszabadít. Argyl e végre Colguhon James búvárt Glasgowból elküldte, ki egy bőr-légtömlő segítségével az elsüllyedt hajókat megvizsgálta, de semmi értékest nem talált. Nyolc évvel később új búvárlatok eszközöltek, de két ágyunál egyebet ki nem fűrészttek.

Phipps William csak száz évvel később 1680-ban kísérlette meg alul nyitni, s oldalt ablakkal ellátott vas-haranggal a tenger mélyének kipuha-

tolását Hispaniola mellett. — Kísérlete először eredmény nélkül maradt, hanem a következő évben, midőn Monk, Albemarle hercege, őt a szükségesség pénzösszeggel ellátta, Phipps az elsüllyedt hajótöredékekből 200,000 font sterling aranyat hozott fel. Lovaggá ültetett s e merész és szerencsés búvártól származnak a Malgravok.

1683-ban a búvármesterség már nagyobb tudomány támogatást nyert Sinclair György természetvizsgáló részéről Edinburghban. — Ő hibernyugtanában egész sorozat számítás közlött, melyekben kimutatta, mint kelljen a vizalatti búvárkészlet és jármű ellentállási-képességének a legnagyobb mélység és a viznek fokozatos nyomása fölött állnia, és vele megküzdenie, hasonlóképen kimutatta, mily nagyra kell lennie egy búvárharangnak, hogy bizonyos számú egyénnek meghatározott időre elegendő mennyiségű levegőt felfoghasson.

Halley végre, az ismeretes csillagász, 1715-ben legyőzte a nehézséget, a levegőt megújítani: a harang tetején egy závárt s légtonnákat alkalmazott, melyek felülről bocsátattak alá s a harangban kiüríthetők valának. A lég-bevezetés ezen módja azonban sok veszéllyel járt. Spalding, ki 1783-ban Edinburghban a Halley-féle harangot megjavította, s aztán az ir-partok közelében, hogy egy keletindiai utazó elsüllyedt holmiját felkeresse, egy segéde kísérletében alászállott, a légvezetést szintén ily módon eszközölte, hanem a jeladás a tonnák első leeresztése után már elmaradt, s midőn a harangot felhúzták, mindkettő meg volt halva, megfuladva, mivel a friss levegő kiürítését valami szerencsétlen körülmény megakadályozta.

E veszélyt csak Smeaton, az eddystone-i világítótorony építőjének 1779-ben feltalált légszivattyú-készlete hárította el, s a víz alatt eszközölendő minden mozgásra nagy s valóban gyakorlati befolyással volt. 1795-ben Borelli feltalálta a búváröltözetet, mely lehetővé tette a búvároknak a harangot elhagyniok; Kleingert Breslauban megjavította a búvár-fejburkot. Tonkin mindketőnek találmányát egyesíté saját eszméjével, s egy elsüllyedt keletindiai hajóból Weymouth mellett 60,000 font sterlinget hozott fel.

(Vége következik.)

A spanyol cigány-esalád. (Doré Gusztáv rajza. Szövege a „Vegyes” közt.)

Erdélyi képek.

XVIII. Balika vára.

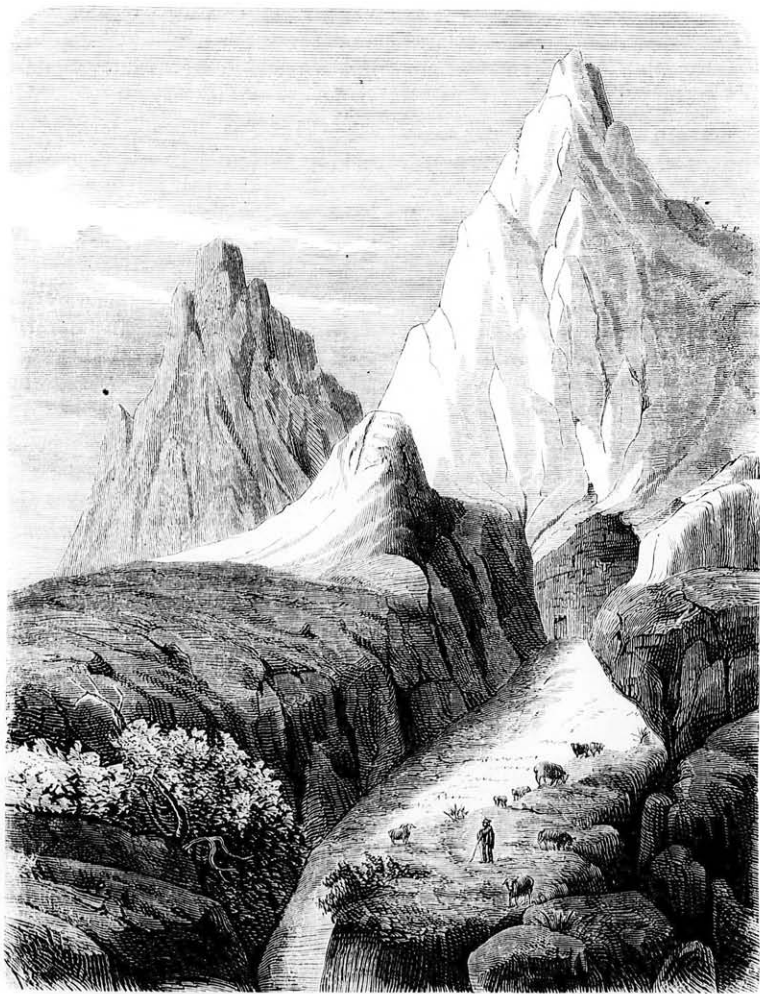
Jelen képünk hiven állítja a t. olvasó elé Balika vára külsejét s környékét a maga regényes nagyszerűségében; hol a művész esete megteszi a magáét, nincs ott szükség a festői leírásra.

Lássuk e helyett a várnak történetét.

Igy használták fel a Rákóczy-forradalom alatt a kurucok a nevezett oláh kapitánynak és társainak közreműködését.

Halljuk történetíróinkat, mit mondanak Balika váráról.

Néhai híros történetírónk: gróf Kemény Jó-

Balika vára Erdélyben. (Szathmáry N. rajza.)

Nevét e vár Balika Nékita híres oláh kapitánytól nyerte. Nem ritkán fordul elő hazánk történetében, hogy némely hadjáratok alkalmával a hadviselő felek némelyike nem igen tisztességes módú emberekkel, sőt néha rablókkal is szövetséges céljai kivételére, kik aztán nem egy hasznos szolgálatot tettek, az ellenséget nyugtalanítván.

zsef, e várra vonatkozó jegyzetei közt a következőket olvassuk:

„Balikára Rác Privoda, labane-kapitány ment Aranyos-Székre, az is a tolvaj eb fia szalada; levágának a rácok egynehányat a tolvajok közül, 10-et elfogának, 40 lovat sok prédával tőle elnyerének.“

E tájban szorult tehát Balika a Torda hasadé-

kában levő barlangba, s ekkor kapá e barlang nemcsak kövel kirakott kapu-falát, hanem nevezetét is.

Ogyanezen Balikáról Cseroi Mihály történész 1710-ről ezt írja: „A tolvajok pedig Balika és Fekete Vaszil commendója alatt, míg a generál (Steinville) táborozott szerte-szélvel, sok prédálást tettek az országba, mint a farkasok, éjszaka rárohantanak titkon a falukra, s felprédálták, mint Kolosmegyében Bátost, minek a templomát is felverték s számtalan prédával megrakodván, elmentenek; sok becsülletes nemes embereket házoknál megfogtanak, megöltének, s mindenkéül kifosztának; s minthogy Nagy-Ajtán jó reggel Donáth György és Donáth Pál házaira rámenvén, a mit házuknál kaphattak, elvittek, maguk szerencséjekre a kastélyba háltnak, egyetmásoknak is java ott volt a kastélyba; hasonlóképen Szász-Fenesen Mikola Lászlót is, a maga házánál elfogják, mindenét elprédálják, magát is megölték volna, de esmerője lévén közöttük, az nem engedte, hogy megöljék, ugy bocsátották el.“

Balikának haláláról egy ily című kéziratban: „Erdélynek 1690-től 1715-ig való nevezetesebb dolgainak és történetének feljegyzése“, ezeket olvashatni: „Az 1712-ik esztendőben lőn ilyen dolgot is: hogy ama híres oláh kapitány, Balika Ne-

kita, kit a kurucok vezérei sok rosra használtak vala, a kolozsvári német praesidium által üzöbevétetvén, Jára felé szalada, de megtudván a Tordai nép (kit sok versen felprédáltak vala), annak oly közelletét, felkeresé s kegyetlen üzöbe vevén, nem is vala már Balikának más módja mentésére, mintha néhány fegyveres társaival a Tordai hasadéka lévő spélunkáját igyekszik vala elérni, melyet ha elérte volna, bizonyosan megmenthette volna magát és a túlsó oldalon kibuhattott volna, a mint már sokszor praktikálta vala ezt az előtt is, mert oda, avagy csak közelíteni is félős, és veszedelmes vala másnak. De meg is vala ezen spélunka jó móddal éppen a torkánál erősítve. Másképpen akará a nagy ur istennek igazsága, mert a midőn Balika már szinte felakar vala futni jukába, egy Patkós Dani nevű Tordai mécsáros legény baltáját utánna vetvén, ugy érte fejét, hogy azonnal felfordula s azután ugy üték föbe, mint valami dühös kutyát; másnap nyársra huzák holt testét, mely varjagnak vala eledele; koponyáját még magam is láttam, sok idővel azután, a barlangnak torkába, hová elásott kincseit dugni szokta vala.“

Igy maradt fen mai napiglan egy tolvaj neve, holott akkori sok becsülletes honfinak emléke sirjával együtt a feledékenység tengerébe merült.

Közli: **Patuki Ferenc.**

A kalapos király.

(Költemény-törödek Ányos Páltól.)

(Vége.)

Austria volna most egész birodalmad,
S még ott is rettenge előttiink hatalmad.
Bezzeg danulhatnál a patsirtájával,
Apádnak rád maradt vadász-tarsolyával:
Vagy ha aztat véled, hogyha koronánkat
Fel nem teszed, bátran ronthatód házuánkat,
Mivel az esküvés nem kötelez arra,
Hogy mint szabad népre, ugy nézz a magyarra;
Szörnyű tsalatkozás! azért igazsággal
Nem bánhatsz kényedre magyar szabadsággal;
Mert korona nélkül nem lehets királyunk,
Ily alkun országot neved eddig nálunk.
Ha te törvényünket veszed paizsodnak,
Hogy hazánk örökös jobbágya házodnak,
Mi is megkívánjuk ország törvényével,
Hogy fejed ragyogjon koronánk fényével;
Hogy esküvést mondgyál régi szokásinkra,
Sok vérel vásárolt szabadságainkra.
Mert ha szent egy törvényt, másik is oly szent lesz,
Bételyesítésre egyaránt kötelez.
Azért, míg koronánk homlokodra nem száll,
Erőszakos ur vagy, nem pedig len király.
Ugy de mért obajtjuk mi e szentségünket:
Fejeden szemlélni királyi jelünket?

Holott történetink tekintvén rendére,
Tudgyuk, soha nem szállt eretnek fejére.
Mivel vagy kevesebb az ily párosoknál?
Tsak hogy még nem láttunk urvatorájoknál;
De ha nézünk többi tselekedettedben,
Alig leljük hitnek nyomdokát szivedben.
Kalvin, Luther, vad Rátz hitesezességét
Javallod s neveled lelke vesztességét,
Szabad gyakorlat adtz hibás vallásoknak,
Egy előtte nyája junak, farkasoknak?
Ez azután igaz keresztény szeretet?
Mért bitanglod, kérlek, e szent nevezetet?
De bár Apostoli nevet is letennéd,
S igazságtalannal magadra ne vennéd.
Nevetni kel olyan Apostol dolgára,
Ki eretnekeknek gyarapodására
Maga mutat utat, maga hívogattya,
Kegyelmekeknek úrját rájuk osztogattya.
Vagy ha azt itéled, hogy így szelidülnek
S könnyebben az igaz ösvényre kerülnek,
Ó! gyönyörű kárpit, több ilyent is láttam,
De szinnél egyebet rajta nem találtam.
Ilyennek mostani százza gondolatink,
Ezeket tanulják kondor urfiaink.

Az tudósabb, a ki jobban tud vétkezni,
 Tsak bünnének tudgyon szép nevet szerezni.
 Így szép szándékokról jót hinne, gondolna,
 Ha millyen szép, szintén oly igaz is volna.
 Tsak tekints Osznabrug Münster városában
 Kötött békes'gnek szennyes lajstromában,
 Elég szabadságot nyer ott eretnekség,
 S mivel jobbult eddig véle a németiség?
 Még a fekély mostan tovább hatott bennek,
 Romába esküni tsak ballagva mennek,
 Ne hidd, hogy nálunk is jobb szívűiek lesznek,
 Noha töled ezer kegyelmeket vesznek!
 Ki egyszer hitetlen Teremtő urának,
 Kevés bátorságot ígér királyának,
 Igaz hit gyökere szív szelidségének,
 Ez az rugó tolla polgár hívségének,
 Azután mi nálunk kezdesz ily újságot,
 Nálunk nyer pártosnak büne szabadságot,
 Nálunk! — — Apostoli ország közepében! — —
 O! hova jutsz magyar, e rabló körmeben?
 Elhagyott hazám! szomorú nemzetem,
 Könyveiddel közli könyveimet szemem;
 Jer tudakoljuk ki szívek tetemeit,
 Ásztossuk könyvünkkel koporsók köveit,
 Panaszkodjunk nékik, mutassuk sebünket,
 Kérjük ne hadgyanak elveszni bennünket;
 Ne hagyják, hogy hitünk virágzó szentségét,
 Gyülelésez vallások dulják fényességét.
 Lád, József, így simak leghivebb népeid,
 Ezek király névben tett ígéreteid!
 Pirulj el legalább! ez nem oly illetlen,
 Mint a mit tselekszel, kalapos kegyetlen,
 Halgasd el sok tízra színű menteségedet,
 Melyekkel ruházod szentségtörésedet.
 Ugy is jól tudgyuk, mért tselekszed ezeket,
 Hogy ugy védelmezéd az eretnekeket;
 Tököli, Boeska, Rákózi hadáról,
 S támodásaiknak sok titkos okáról
 Gondolkozván, látod, hogy a pártosoknak
 Dolga volt leginkább tzélja táboroknak.
 Ezek szabadságnak arany zászlójával
 Hiteket keresték hazájuk kárával;
 S noha az utolsó vezér igazabb volt,
 Mégis pártos népe templomokat rabolt,
 S azért nem engedte az Isten hadának,
 Hogy szabadítója legyen hazájának;
 Ez az emlékezet vitt oly kábaságban,
 Hogy Luther, Kálvinnal lépjél barátságban;
 Vad Rátság pediglen, kit alig értméntünk,
 Ki tsep vért sem öntött vagy értet vagy értünk,
 Szabad gyakorlását Mohilov attyának,
 Köszöni országlás titkos fortlyának.
 Volna még tsak zsidó király a környékbe,
 A kívül hasznodért lépnél szövetségbe,
 E füstös nemzet is, tudom, nem sokára
 Engedelmet nyerne vallása számára.
 Be gyönyörű volna látni sákerjokat,
 Egyből Bárót tennél, másokból Grófokat.
 Otsmán hízlekedés, bünnös országjárások!
 Nem fejedelemhez illendő fogások,

Ha oly nagy császár vagy, szégyeld el magadat,
 Hogy ily fortlyokká teszed hatalmadat;
 Hogy ugy megalázod hitednek szentségét,
 Tsak megnyerhesd szomszéd király kegyess'gét,
 O! a mi őseink annyi ellenségekkel
 Nem szállhattak szembe ellenségeikkel,
 Mégis soha öszve nem fért az szívekkel,
 Hogy ily tsufos vásárt tennének hitekkel;
 Nem is lábtijűjökben vala reménységek,
 Ezzel jött dítőség, ezzel nyereségek.
 De talántán József, már volna ideje,
 Hogy tovább ne csapjon erőszak vesszeje,
 E bünök küszöbén álj meg! elég messze
 Kegyetlenségednek nyult ugy is erese.
 Nem, még ez sem elég! — még a fellegeknek,
 Melyek trónusodnak tetején lebegnek,
 Gyomra ki nem lődte mind a fullángokat,
 Melyekkel hizlattad dörgő homályokat,
 Uj ordítást hallok! új tsattogásokat,
 Dühösség, pusztulás követi azokat.
 Szegény remeteség! ájtatos szállások,
 Értetek szerzedek szerzetes- lakások;
 Rátok látom mérve lenni e tüzeket,
 Már szórja lángjait, már dúl benneteket,
 Hiszem eddig az volt természet szokása,
 Hogy nem ért kunyhókat menykövek tsapása,
 Emésztő kénköve tsak magos helyekre,
 Hiváságnak áldozott nagy épületekre
 Szált, hogy megalázza felfuvalkodását;
 József felforgattya ennek is folyását;
 Már Zobor tetején, s Maiki erdőségben
 Álnak a barlangok néma esendőségben.
 Nem hallatik szózat! Nem szent sobajítások,
 Nem nyilnak az égre buzgó pillantások!
 Elmúltak lakosi, nincs ember pusztáin,
 Tsak vadak tsapásait, látni most utzáin,
 Kik, ha a teleknek havas fermetege
 Harsog az erdőbe, s üldözi hidege,
 E fedelek alatt menedék helyeket
 Találnak magoknak meleg rejtekeket,
 Miként tsudálkoznak e vad teremtések,
 Hogy azon helyen van bátor heverések,
 Mely előbb ájtatos férfiak szavával,
 Zengett az Istennek magasztalásával,
 E fellek erdőből tzzammog városokra,
 Szinte oly ártatlan s szelid lakásokra;
 Szüzek, kik városi lármák közepében,
 Elrejtekeztetek szent Klára nevében...

S itt megszakad a költemény, mely dörgéssel kezdődik, melynek egész hosszán szakadatlanul sujt az alapos vadak villáma, s mely végre kezd csendesülni s csaknem egészen kiderül.

Mint a zivatar, ha kitombolta magát... Kezdetre, mint a természettüneményé: dörgésszerű, jelenése nagyszerű, s végén, mint zivatar után a nap, mosolyog...

Mihály Tivadar.

A h y d r a.

Ismert szó. Sokszor használt hasonlat. S természetrajzi érdekességénél fogva is bemutatásra méltó tárgy.

A *hydra*, vagy édesvízi habarc (polyp) igen kicsiny, gyakran roppant tömegekben jelentkező állatka, mely az állóvizek növényzeteire fűrtne-műen telepedik le. Test-törzse egy egyszerű zsacszó, — maga egy gyomor, melynek végnylásán: a száj szélein, a fogókarok egymás mellett, körrendben foglalnak helyet; míg az alsó testrész, mely lassankint összevékonyodva: a lábát képezi, valami igen finom szívótányérkában végződik. Európában két faj található —: a zöld és barna hydra (*hydra viridis* és *hydra fusca*), melyek azonban nemcsak színre, de testök és fogókarjaik hosszúságára nézve is különböznek egymástól. Zöld hydránál a karok nem hosszabbak a testnél s a test teljesen kinyújtva, tetőtől talpig, soha sem tesz ki egy hüvelyket. A barna hydra karjai ellenben 7—8 hüvelyket is kinyulnak.

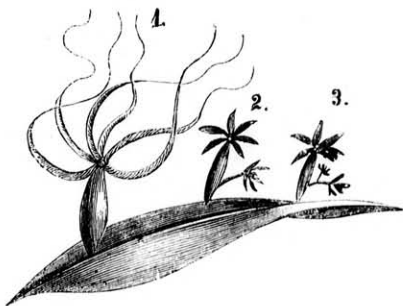
Különösen feltűnő ezen állatkáknál, hogy test alakjukat tetszésük szerint változtathatják. Néha hosszukás, hengeridomot vesznek föl; majd gömbbé zsugorodnak, miközben karjaik, szájuk körül, csak mint apró csucsorodások tűnnek föl. Ezen utóbbi testalakzat leginkább akkor mutatkozik, midőn gyomruk tápszerrel van tele.

A *hydra* rendkívül falánk állat — s bár egyszer elfoglalt helyéből többé ki nem mozdulhat: hosszú karjainak segedelmével bővösen el tudja magát látni táplálékkal. Vizi rovar, vagy féreg közeledvén hozzá annyira, hogy elérheti: az veszve van. S ha egy vagy két fogókarjával nem bírja zsákmányát szájához vonszolni: segítségül vesz, az ellenség ereje nagyságához képest, többet; végszükségben — mindet. Nincs rovar vagy féreg, melyet így szájához vonni képes nem volna, legmakacsabb ellenállás esetében is. Nem alap nélkülinek látszik azon föltovés, hogy ezen állatka karjai igen visszorokkal vannak benőve, melyeket a megragadott, szerencsétlen rovar testébe merítnek, s ezeken át magukból bizonyos mérges folyadékot választva ki: a leghatalmasabb ellenségnek is, melyet egyszer karjaik közé ölölhettek, még ha elnyelésre nem szánvák is, bizonyos halált osztogatnak. Gyakran lehet látni a lenyelt állatot a gyomorban még egy darabig kétségbe esve, végerőfeszítéssel küzde-ni; e hatalmas emésztési külön választásnak azonban nem bírván sokáig ellenállani: végre is pusztulnia, feloszolnia kell. A zsákmány puha

testrészei föloldódnak, míg a keményebbek, az emésztetetlenek a szájon át, egyszerűen kivettettek Megtörténvén a föl bomlás: látni lehet, a mint a képződött folyadék a polyp gyomorfa-lain s karjaiban lassankint szétterül s helyről-helyre szívárog, levén földata az, mi az embor-nel a vérkeringésnek: táplálni s életben tartani a testet.

A hydra életében azonban semmi sem annyira feltűnő, mint sajátos fajszaporítási tehetsége; ugyanis öntestének részekre szakadozása, vagyis osztlás által sokasodik. A megsértett, avagy elvesztett részeket bámulatos módon újra visszanyeri, kinövi. S ebben, úgy látszik, nem ismer tehetsége határt. A testtörzs nem csak új karok, száj, láb, — s a láb maga, egyedül törzs, karok és száj újra kinövésére, megszerzésére; de egy még oly kicsiny, alig látható testparány is, egy egész, tökéletes polyp létrehozására és kifejlesztésére képes. S épen azért kapta ezen kicsiny teremtmény, — mely körülbelül egy századdal ezelőtt földötzetett föl, — görög hitrege-beli nevét. Nincs kéz és kés, mely ezen állatka életszivóságát tönkre tehetné; kifordíthatni, mint egy zacskót, hogy gyomra belső fala külső bőrét képezze; összegyűrhetni, összehajtogathatni, s forgathatni minden alakba és irányba a nélkül, hogy élelműködését legkevésbé is zavarni lát-szanánk.

A hydra fajszaporítási módja — mint már em-lítők — fölöttébb sajátos; hasonlít a növényi rügyezéshez. Egy kis gömb jó létre a testtörzs oldalán, mely lassankint, de folytonosan nő; végre bizonyos számú nyujtványokat bocsát ki magából, melynek közepén egy nyílás, az új képződésű polyp szája, tűnik föl. Az alak lassankint

1. A hydra táplálkozási helyzetében. 2. Anya-hydra egy sarjval. 3. Anya-hydra másod-nemzedékkel.

kifejlik s tevékenyen lévén utalva : maga táplálja magát s keríti zsákmányait. A gyomor alnyílása a szívó-talpon át még mindig összeköttetésben van az anyatesttel s a szerint, a mint az új állatka erősödik testben, élet- és táplálkozási képességben, szűkül lassankint az egymásba futó csatornanyílás végére eltűnik. Az ifjú polyp akkor függetlenül, teljesen kiképződve lecsik a vénebről; utnak van bocsátva, magára hagyva. Több ilyen szaporítási rügy támadhat egyszerre vénebb polyp testén; feltéve azonban, hogy az anyaállat bőven el van látva táplálékkal s a légmérsék kedvező meleg.

Gyakran megtörténik, hogy már a második nemzedék is megjelenik az első sarjon, ha ez a szülői testtel huzamosabb összeköttetésben marad.

A karokon kívül, melyek nyílván érzéközőési eszközökül szolgálnak, bármi más szervet a hydrán fölfedezni lehetetlen; fény és világosság azonban, valószínűleg épen olyan módon, mint a növényekére : a hydra mozgásaira is befolyással van. A helyváltoztatásnak különböző eszközeivel birva s azon eljárás mód sokfélesége miatt, melylyel zsákmányait megszerzi : a hydra tagadhatlanul fölötte érdekes mikroszkóp-állat. Csak kissé nagyítóüveg is elegendő, hogy gyönyörködtető szemléléséhez férhessünk.

A hydrának egész teste puha; egyik rész sem keményebb semmivel, mint a másik. Vannak azonban fajok, melyeknél a test külseje valami szarunemű burokkal van, csőlalakulag, bevonva s ha több ilyen állatka egymással összeköttetésbe jön: előáll egy közös, összetett lakszerkezet,

többnyire csodálatosan szép, fantasztikus alakzatokkal. Az ilyen keményebb testű polypok már édes vízben nem találhatók; tengeri lakosok ezek; 10—12 hüvelyk hosszúra nőnek, s sziklafalakhoz tapadva fordulnak elő. Sajátságos ezekben a nedvkeringés; egy oldalon fölmeleg bennük a folyadék, a másikon lejön, anélkül, hogy az áramlás irányzása, működtetése a csúcson ülő polyp mozgásaitól föltételeztetnék. Némely fajnál az ilyen szarunemű csüvek rügyzeteket, ágakat hajtának, melyeknek végpontjain a kis állatka csak akkor jelen meg, ha ezekben a neki lakásul szolgáló cellácskák tökéletesen kiképződtek. Fajszaporítás módjuk ezeknek is hasonló a hydrához: rügyek válnak le a testburokról, melyek egy darabig a vízben uszkálnak, végre alkalmas helyre letapadnak, s a lakalkotmány kezdő alapjául szolgálnak.

Ezek főalakzatai a hydrával rokon testszerkezetű polypoknak, melyek három családba oszthatnak, s az egész rend „*hydroida*“ (hydraalakú állatok) nevezettel jelöltetik. Ezekről külön-külön, tüzetesebben szólni nem tűzvéni földadatomul: legyen elég annyit mondanom, hogy a „*hydrá*“-ban, ezen növényállatban, mit ezuttal egy pár ábrában is bemutatni szerencsém van: e természet alkotó-ereje a legnagyobb egyszerűségében, s épen ezért a legcsodálatraméltóbb fenségben nyilatkozott.

Az ilyen teremtmények alkotója előtt borulj le, oh halandó s imádd benne — az istent.

Szováthy Lajos.

Egy hét története.

(Május 17.)

(VK.) A piros pünkösdi ünnepei Budapestén mindig a nyár nyitányát képezik. Ilyenkor kezdődik el a svábhegyi élet, zajos, tarka népiünnepel. Ilyenkor vonul ki a fél Pest gyalogjárónépe a városliget ezuttal pompás, akácillatos fái közé. Ilyenkor tartják a császárfürdő hivatalos megnyitását egy — csengő-bongó reunióval. Mindegyik pontosan megtörténik minden áldott évben, s a fővárosi társasélet rendezésén nyíló „pünkösdi rózsáit“ képezik. Az idén azonban egygyel több van a napirenden. Most nyílik meg a Margitsziget is, mely eddig magány volt, míg ezután gyönyörűségek tanácsja lesz. A „Klotild“ — e szép kis gőzös — már is büszkén jár a vízben, s vízi az embereket, hogy megnézzék a díszes épületeket, a megnyitott restaurációt, a még mindig ké-

szülő fürdőt, az egész szigetet beágazó vasutat esinos waggonaival, melyeket mind József főherceg készítettet, hogy Pest közel is találjon végre egy menhelyet, a hol nem üldözhető örökös ellensége, a — por.

E hús sziget — minden modern dísz mellett is — a mi nyári Arkádiánk lesz. Az ábrándozók ugyan elvesztik benne a magányt, s a régi kolostor romjai is nélkülözni fogják ezuttal azt az érdekes esőndet, mely százados némaságukhoz annyira illtet; sőt a szűnyogokkal együtt pusztúlni fognak a bokraikból kiháborgatott esalogányok is; szóval, a „vadon költészet“ tért veszít, de megnyeri a civilizációt, melynek eddig a budai hegyeket kellett megmászni, ha egy kis hús árnyhoz és fris léghöz akart jutni.

Ma már minden második ember a Margit-szigetre siet, hol az újdonság varázsa kinálkozik. Látni akarja a pár év óta elzáralt paradicsomot, hol ezelőtt csak téjjel-mézszel táplálkozhatánk, s honnan — a mióta eltűnt e sziget egykori „Penelopeje,“ (az ötvenes évek elején a bájos bér-lőnő, ki akkor ott szép estélyeket tartott,) vele együtt az élet is elköltözött. Most zaj, élénkség váltja föl a régi csöndet, s meglehet: a császárfürdő nem sokára úgy fog állni a szemközti par-ton, mint egy kővé vált szemrehányás, mely azt látszik mondani: mily hálátlan a mai világ, feledí a régiek érdemét s mindig az új után futos!

S mi is üdvözöljük a kelő napot, de várjuk még haladását, mielőtt megdicsérrünk. Nem is sietünk az első látogatással sem, (majd rákerül még a sor), s most az ünnep napjait inkább az édes pihenésnek szánjuk — a lezajlott hét után.

Valóban zajos hét volt, tele robogó kocsikkal, fényes piperékkal, nyargaló paripákkal, fénynyel, tánczal, énekszóval. Vig világ volt: a lóverseny hete. Soha annyi szeszélyes formájú koci nem vert port a soroksári vonalon! Sallangos négyese-k, könnyelmű homok-futók, gig-ek, brougha-mek, phaetonok, char-á-bance-ok és pompás dau-mont-ok, melyekben az urhölgyek már nem is ülnek, hanem teljes eleganciával hevernek; köztük hegyiben is megrakott, új színekkel virító és rokkant omnibusok, számtalan kocsi számmal és még számtalanabb szám nélkül — vive a beau monde-ot és demi-mondeot, nagyurakat és polgá-rokat, a port hőseit, phantastáit és nyavalygóit; mindennapi és vasárnapi lovagok, dicsvágyukban kiéhezett jockeyk és jól megtermett mezei gazdák — mily tarkaság! Az ember mindenféle szint és alakot lát, mielőtt a verseny elkezdődne. És az után? Azután, a mint hazatérnek, csak egy színt láthatunk, mert szárnyra kap a por, — a miből let-tünk s a mivé leszünk — s urat és polgárt, dan-dyt és honorátiort, csipkés delnőt és kartonszok-nyás hajadont teljesen egyenlővé tesz, beburkolva ugyanazon sűrűre fátyolba, melytől az orr tüsz-köl, a tödő liheg és a szem könnyez; az ember alig várja e nagy gyönyörűség végét.

Az első verseny után, midőn a kladrubi „Pan-taloon“ elvitte az ezer aranyat (hálásan visszaad-va a császárnak azt, a mit a császár kitűzött), legjobban tett a királyné. A Rákosról be sem jött Pestre, hanem hajtattott egyenest Gödöllőre. A többi futtatásokon aztán meg sem jelent; a ki-rály is csak a másodikon; de József főherceg, nejével, Klotild főhercegnővel, ki igen kedves je-lenség s mindenkiel magyarul beszél, jelen volt

mind a hármon, s tanuja lehetett, hogy gróf Henckel — ki eddig a pesti gyepnek egyik trium-fátora volt — most nem tud boldogulni még hi-res „Bessy Giles“-ével sem. A magyar sportsmanek végre is legyőzték. A legnagyobb díjt Pantaloon vívta ki, de másodnap az asszonyságok díjától „Coup d'état“ ütö el, hátán a lóteremtet gróf Szápáry Ivánnal. Legtöbbször nyert a gr. Szé-chenyi Béla „Honesty“-je: első nap a Széchenyi-díjat, másodnap a gr. Károlyi István tétversenyét (négyezer firt stb.), harmadnap a Batthyányi-Hu-nyady-díjat. De a kladrubi „Wolfsberg“ is kitett magáért, mert először az állványdíjat nyargalta ki, végül pedig a második császárdíjat: 600 aranyat, meg akarván mutatni, hogy ő sem hálát-lanabb jószága urának, mint „Pantaloon.“ Leg-szeszélyesb színben tünt föl a gr. Keglevich Béla „Zápolyá“-ja, mely két nap makacszkodott, s csak harmadizben mutatta meg, hogy ő is tud díjat nyerni (Zetland-Stakes), ha akar. Legkisebb di-csősége pedig a győztesek közt gróf Károlyi Gyula „Honvédkapitány“-ának volt, mely a kis-béri díjért egymaga pályázott. Szinte sajnáltuk neki — szép nevét, ámbár kétlábú honvédkapi-tány is akad — egy-kettő a sok jó közt, — a ki csak akkor ütött már győzelmi zajt, midőn nem állt vele szemközt ellenség.

A lóversenyeknek soha sem volt még Pesten nagyobb közönségük, sem érdekes társaséleti mellékleteik, mint ezúttal.

Ép akkor tarták az udvari bált is, hol a ki-rályné nemzeti szín ékszerrel és bokkrétával jelent meg, a király önkéntes huszár-ruhában. Pompás egy bál volt, hol a delnök és leányok szépsége és piperéje Joinville herceg fiát is (ki jelen volt) elragadá. Gr. Andrassy Gyula ez alkalommal honvédezeredei egyenruhában jelent meg, s ha körülnézett, örömmel gondolható, hogy az ellen-zéki éle nem mondhatja többé rá: hadserege — Gelich. Látni lehet már elég honvédtisztet; vala-mint utcáinkon a toborzót, mely azonban nem sok embert csábít a „gyöngyöletre.“ Nem úgy megy most, mint 48-ban, midőn csak ki kellett tűzni egy zászlót, s mindjárt megtelt az „alja.“ De mi örvendünk rajta, hogy most nem így megy, mert azt mutatja, hogy ezúttal nincs „a haza ve-szedelembe,“ s nincs miért megválni polgári fog-lalkozásainktól.

Az udvari bálnak, melytől egy kissé elkanya-rodtunk, alig hogy vége volt, Királyné Ó Felsége azonnal lóra ült, s — élvezve az éj hűsét — egy pár lovász kíséretében Gödöllőre ment. „Szeret lo-vagolni!“ — mondá másnap Budán valaki. „Sze-

reti látni gyermekeit, — viszonzá rá az udvari tiszt. S azóta nem is volt a fővárosban, s a budai palota már egészen csöndes; ajtai, ablakai bezárva; egy ideig nem is fogják zavarni nyugalmát. Az udvari hírek most Gödöllőről szállnak be: a királyné olvas, sétál, esténként lovagol a környéken; lánya kocsi; kis lányát a parkban sétáltatják; a koronaörökös pedig ugyancsak halad, már nem ponnyn lovagol, hanem magas paripán.

Ne csodálja az olvasó, hogy e tárcza még mindig a lovaké; övék volt a múlt hét. A delnök is úgy belejötték a sportba, hogy a löversenybálban, melyet Kendeffy Árpád a lövöldében rendezett, főrangú hölgyek szintén „lovasdit“ játszottak a füzér-táncban. Szép selyem szalagokba „befogtak“ ötöt-hatot, egy úr kezébe vette az ostort, persze csak „pour la forme“, s „allez done“ — kezdődött az érdekes iram körül a báltermen. Majd meg egy nő hajtott néhány urat, jókedv, csengő kacagás és tréfák közt. Általában ez a bál igen vígan folyt; mindenki jól mulatott, a ki csak a „társasághoz“ tartozik, s a ki nem — az magának tulajdoníthatja feszes, kedvetlen óráit; mért ment oda, vagy mért nem érte be a nézéssel?

Pár nap mulva azután megmutatták a szalonok urhölgyei, hogy nem csak táncolni, lovasdit játszani, hanem énekelni is tudnak. A gazdasszonyok árvaháza javára léptek föl — tömegesen, s a redout termei úgy megteltek, mintha ingyen osztották volna a belépti jegyeket. Mindig így van nálunk, mikor a mágnásvilág hölgyei koncerteznek, a mit annyiban nem is csodálunk, mert majd minden koncertjükben megleptek egy-egy kitünő jelenséggel. Ily alkalommal ismertük meg a gr. Nákó Kálmáné eredeti magyaros zongorajátékát, a b. Ambrózy Mária csodálatos althangját, s a báró Orczy Sarolta (gr. Gyürkyéné) színesnői képességét. Most is volt, a mi meglepett — a Wenkheim Krisztina grófkisasszony kellemes mezzosopránja s meleg éneke. E fiatal hölgyet mindenki szereti, mert annyi jót tesz, s a jó és nemes ügyek iránt annyi meleg érdeklődést tanúsít, hogy a napi krónika majd mindennap jegyezhetne föl róla valamit. E mellett igen szerény, s külső viseletében nem lehet megismerni, hogy ő Magyarországon a leggazdagabb leány. Az általános rokonszeny volt tehát az, mely zajosan megtapsolta, midőn az emelvényen megjelent. De — valljuk be — egy kissé sajnáltuk is, látva kedves zavarát és ki-

gyuló orcáit. Mily nehezünkre esett volna följegyezni róla: ez a grófnő igazán érez, de hamisan énekel! Aggodalmunk azonban teljesen fölösleges volt, mert a Vaccai „Romeo és Juliájából“ egy dallamot oly szabatosan s annyi kifejezéssel adott elő, hogy a nemzeti szinpad zsongóbb énekesnői ez estétől fogva nem csakékszerreit, hanem hangját is irigyelhetik. Mindenki örült e sikernek. Rossi grófnő (a hajdan oly híres énekesnő: Sonntag Henriette lánya) énekelt kettőst, kardalban magánrészt, német dalt, olasz keringőt, mind hatásosan s elég terjedelmes hangon. S volt két nagy kar is: Mosonyi „Szentelt hangjai“ és Rossini „La charité“-ja, melyet, a zenekelvelő egyet tagjaival együtt, több mint harminc grófnő és bárónő, (köztük főispánné, Eötvös miniszter lányai, Türr tábornokné,) adtak elő. Ilyen szép és fényes női kar csak ritkán látható együtt. Meg is tapsolták — áldozatkésztségüket, s a szemek ezer meg ezer látsón keresztül legeltek e finom arcok rózsáin, e fehér nyakak ékszerlein, e dús hajfirtök virágain és gyémántjain, e gyöngéd kezek pompás bokrétaín s e nyulánk alakok drága illusió és selyem ruháin.

A „gazdasszonyok“ arca pedig sugárzott az örömtől. Ők tudják csak, hogy mint kell a siker csatornáit megnyitni s a jótékony pénztárait tele-tölteni. Ők nem csak nemesszívű hölgyek, hanem leleményesek is, s Szupa György nem adná két érdemrendért, (noha még csak egy van neki.) hogy e hölgyek — jegyzője lehet.

Ime, eunyi minden történt a múlt héten. Mőgöttünk még most is hullámszik tőlük a társasélet zaja, míg előttünk — az országház zaja áll.

Kezdődik pár nap mulva a válaszfelirat vitája, melyre négy javaslatot adtak be. A többségét Pulszky készíté, a balközépit Tisza Kálmán, a szélső-balit Simonyi Ernő, a nemzetiségit pedig — a maga hirhed nevében — Miletics. Nem tartozik ránk e javaslatokat bírálni, majd megbirálják azt a pártok eléggé, s akkor beszélni fogunk róluk. Most csak annyit jegyzünk meg, hogy ha nem tartozunk is a szélsők táborába: pártkülönb-ség nélkül örvendhetünk azon az egyen, hogy a szélső padokon többé nem Madarász és Csanády viszik a szót és tollat, hanem világlátott, tehetséges emberek: Simonyi, Irányi, Henszlmann és a többiek, mert legalább most már onnan is oly munkák kerülnek ki, melyek irodalmi és politikai műveltség termékei, s melyeket nem élezzünk, hanem komolyan olvasunk.

V e g y e s k ö z l e m é n y e k.

Történeti naptár. *Május hó* 19. Wouwermann festész 1668 †. — Boleyn Anna angol királyné kivégeztetik 1536. — Fichte bölesész született 1762.

20. Rienzi fölkelése Rómában 1347. — A magyar származású Dürer Albert 1471, Kolumbusz Kristóf 1506 ††. — A jakobinusok bukása 1795. — Balzac született 1799. — Montebelloi csata 1859.

21. Zwingli a misét eltörli Svájcban, a képeket és keresztek az egyházakból eltávolította 1525. — Lafayette meghalt 1834. — Budavár bevétele, Hency halála 1849.

22. Kossuth Lajos levele Deák Ferenczhez 1867. — Plato született Kr. e. 429. — Nagy Konstantin † 337. — Károly fmg győzelme Aspernnél 1809.

23. Diaz Bertalan elvész a föld körüli útjában 1500. — A császári helytartók Prágában az ablakokon ledobtatnak 1618.

54. Kmetty György 1813, Bonaparte Lucián 1803, Viktória angol királynő 1819. születtek.

25. VII. Gergely pápa † 1085. — A strélickek lázadása Moszkvában 1682. III. Napoleon szökése Hamból 1846.

— („*A spanyol cigány-család*“) címe azon csinos életképnek, melyet már ezen lapok olvasói által is jól ismert Doré Gusztáv önjaja után adunk mai számunk 8-dik lapján. A geniális francia illusztrátor e kép tárgyaiul a spanyol népelet azon alakjait választotta, melyek Európaszerte hasonló jellegzetes vonásokkal bírnak s képe épen ezért átalános érdekű. — Más alkalommal már figyelmeztettük olvasóinkat Dorénak majd mindegyik művében nyilatkozó sajátságára, a költői események alkalmazására, melylyel itt is találkozunk — a visszatartó banya mellett az üde fiatalsága által vonzó alakban.

— (*Eb-ápolda Londonban.*) Nagy feltűnést okozott annak idejében a világvárosban az, hogy néhány jószívű egyén oly intézetet alapított, melyben gazdátlan s éhes ebek menhelyet s ápolást találnak mindaddig, míg vagy az illető tulajdonos, vagy pedig valamely idegen, a ki a hűségéről ismeretes állat egyikének birtokába lépni kívánna, nem jelentkezik. Az illető jóttevők kiűzték ezen magában véve szép célt, s annyi bizonyos, hogy más, jóhírben álló intézet félannyira sem jön ugy tekintetbe, mint az eb-ápolda. Az

intézet élén 5 nő áll, köztük egy birának özvegye, és egy „a szó teljes értelmében vett hölgy.“ A működő bizottmány 7 nőből — kiknek egyike hajadon — és 5 férfiuból áll, ezek közt van egy lelkész, titkári és pénztárnoki minőségben. Maga az intézet egy mellékutcában van, s egy tágas helyiségből áll, a mely deszkafal által több részre osztván, ezek a hű állatoknak lakhelyét képezik. Az ide oly nagy sziveséggel beszállásolt vendégek egy felügyelő alatt állanak, a ki naponkint gondoskodik azoknak eledele felől, sőt egy kis mozgás kedvéért azokat a szabadlevegőre is kivezeti. A jelentkező tulajdonosok vissza kapják tulajdonaikat, a nem keresettek azonban egy bizonyos idő eltelte után szabadon engedtetnek át annak, a ki ezen állatokban kedvét találván, olyannak birhatása feletti szándékát kinyilatkoztatja. Az átszolgáltatót állatért semi díj sem követeltetik, azonban a komité reményli, hogy mindazok, a kiknek tehetségében áll, az intézet támogatásához oly összegből álló adománnyal járulnak, a mely az eb értékének megfelelő. Hogy az eblopásra alkalom ne szolgáltatassék, azok, a kik az eb-ápoldának ilyeneket át-szolgáltattak, semminemű jutalomban nem részesülnek.

Közli : *Magassy László.*

— *K. P.* — (*Temetések Lisabonban.*) „Egy este — mond Pardoe — erős harangkongások csalának ki az erkélyre. Valami rendkívülit véltem láthatni. Rám nézve csakugyan az is volt; mert egy menet közelgett hat vagy nyolc fáklyással, s láttam, hogy négy férfi terhet hoz vállain; s midőn figyelmesebben oda pillanték: halott tűnt szemembe hosszú fateknőben hanyatt fekvő. A halotton, mint látszott — legszebb ünnepi ruhája volt: de rendkívüli borzadást szült bennem idegenben, midőn láttam, hogy a teknő sokkal rövidebb s keskenyebb a testnél; a fej, karok s láb-szárak kiesüngtek. Az eltemetés is, mint később megtudtam — hamar s félig-meddig történt; a keskeny sir csekély mélységű is volt, mert a halottnak arca legfeljebb három hüvelyknyivel fektűt alantabb a földszínénél. Ezen rossz sirba veték a holttestemet rá kevés földet szórtak; de most következett a legborzasztóbb! az egyházszolga a halottra ugrott s tetemeit fasulyokkal a szó legszorosabb értelmében össze törte. Midőn ezen kegyetlen bánásmód okát tudakoznák tőle, azt adá válaszul, hogy így az ebek a holttestet ki nem kaparhatják.

tok voltak a tanácskozmány tárgyai. A jelen ideig szokásba vett albumlapok helyett csak egy lap, de értékesebb adatok ki. 1869 évi album-lapul, Székely Bertalan a párisi kiállításon volt „Nyári őrszem” című műve választatott, mely jelenben a 30 sorsjegyet vásárlóknak adatott kedvezményül. Az 1870. évre a társulat legközelebb fogja a versenyét kihirdetni. A kiadvány alakja Doré Gusztáv szentírásához fog hasonlítani szöveggel ellátva; a művészeknek tetesésére fog a tárgy választása hagyatni, 6 képnél többre a szöveg-illusztráció azonban nem terjedhet.

— (E napokban jelent meg dr. Navratil Imre tanártól), az ismert gégeorvos és orvos-írótól az Athenaeum kiadásában „Gége-sebészeti Adatok” című újabb munkája. E mű, bárcsak kivonásban jelent meg Berlinben, mégis az ottani szakértő körök legelőnkebb helyeslésével találkozott. Jelenleg a szerző által több érdekes új adattal gazdagítva számos farnetszetekkel díszítve jelent meg. Együttal tudatjuk a szenvedők érdekében, hogy Navratil tanár a nyári félévben előadásai alkalmával szegényebb sorsú torok- és gégebetegeknek ingyen rendel a Rókus-kórházban, saját osztályában, naponként délelőtt 10—11-ig.

* (Havlik zágrabi bíbornok temetése) e hó 20-án lesz. Holttestét dr. Mraovic balzsamozta be dr. Velicsán segítségével mellett. Az érseki palota kápolnájában nagyszerű ravatalt emeltek, a falak s kápolnában levő tárgyak fekete lészttel vonáltak be. Nagyszámú közönséget vonzott a kíváncsiság, hála és tisztelet a gyászkapóra megtekintésére. A bíbornok-érsék hagyatéká iránt a legkülönfélebb hírek keringnek a közönség között. Arany pénzekben, leginkább Napoleond'orokban 50,000 frt, ezüstben 7000 frt, bankjegyekben 80,000 frt, különféle értékpapirokban 300,000 frt, s ezen összegeken kívül számtalan értékes tárgy vétefett föl a leltári listába. A végrendeletéről is igen variálnak a hírek. Egyben azonban mind megegyeznek, hogy a hagyaték legnagyobb része jótékony célokra lesz fordítva. Szülőföldjéről (N. Szombat) sem feledkezett meg végrendeletében a bíbornok-érsék, sőt meggyében minden papnak egyenkint valami emléket hagyományozott.

* (A pénzügyüregéről) szóló egy kimutatás szerint ennek létszáma Magyarországon 2100 emberre rug.

* (Eszaki fény.) E hó 13-ikának éjjelen 10—11 óra közt igen szép északi fény látszott Pest fölött, mely kelet-északról északnyugatnak húzódott. Legnagyobb és lényesebb volt, — ellátva egy óriás karéj-szerű fekete maggal, melynek határan legelőnkebbben villogott — midőn látvonala a sarkcsillagon átsetett: 28 láb, 25 hüvelyk. A fekete mag ékeket küldve ki, rétegekre osztotta a tünetet, míg az egészen el nem halványult.

* (A nemzeti múzeum igazgatója) értesülvén, hogy Frankenburg Adolfnéhány érdekes darabot bir Király ő felsége és Miksa császár gyermekkori leveleiből: érdemes íróársunkat azon átengedésére kérte föl. Frankenburg el is küldö azokat — biztos kéz által — Pulszky Ferencnek,

* (A nemzeti múzeum még más érdekes tárgyaknak) is jött birtokába Kletzer Ferenc, a sárga asszonyok honából, Japánból egy eredeti primitív hangszert hozott magával, melyet a nemz. múzeumnak ajándékozott.

* (Tűzvész és segély.) Zalamegyei Szabar községének nagy részét a f. hó 7-ikén ott dühöngött tűzvész elpusztította, egy gyermek gondatlan-sága miatt 40 ház és gazdasági épületek a földig leégtek, és vagy 50 család koldusbotra jutott. Segélyezésükre most gyűjtéseket rendeznek, és Demeczky Gyula ügyvéd (Pest, servita-ter, 6. sz.) adakozásra szólítja föl az emberbarátokat.

* (Az éneklőmadarak szabadsága érdekében) több nagy városban bizottmányok alakultak. Ezek tagjai aztán az eladásra szánt madarakat megveszik és szabadon bocsátják. Ugy látszik a bécsiek a szászokat, illetőleg a dresdaiakat utánozzák, midőn ezek példája nyomán eddigelé már mintegy 400 elfogott s eladás végett a piacra hozott éneklőmadarat helyezett szabad szárnyra. Dresdában számos rendőr nemcsak akadályozza e kedves és hasznos éneklők elfogatását, hanem a már elfogottakat rögtön szabad lábra helyeztetli. A mint mondják, Bécsben a kir. udvarmester Hohenlohe herceg annyira örvend ily madár szabad lábra helyezéseknek, hogy valahányszor ily konfiscálás történik, személyesen jelen van az elbocsátásnál s abban szerfelett gyönyörködik.

* (Gyilkosság.) Aradon e napokban, a kis erdő közelében egy holt embert találtak az árokban. A holt Holmazsan Mihály aradi lakos volt, s meggyilkolták. Az esetet egy paulisi lakos így adja elő: A meggyilkolt 452 forintra vásárra ment, hol két tehenet vett 226 frton s így még 226 frt pénzkészletével az ő kocsián tért vissza Aradra, s a helyett, hogy vele hazament volna, a radnai úton betért egy csapszékbe, hol megittasodván, lármásan dicsekedett, hogy nála sok pénz van, sőt a korcsmárossal is szóvítába keveredett. Társa inté, jönné vele kocsián lakására, de ő visszautasította ez ajánlatot. Utóbb elhagyta a korcsmát, hajnalban pedig egy árokban találták fel a kis erdő mellett megfojtva. Gyanyitól a gonosz tettesek többen lehettek, mert a hullának szája fűvel, földdel torkig tömve volt, fültöve alatt pedig az erőszakos megfojtás jelei láthatók. A meggyilkolt teste még meleg volt, midőn feltalálták. Több gyanus egyén már be is fogott, s remélhető, hogy ügyes kutatás és szigorú vizsgálat folytán a borzasztó büntény elkövetőit fel fogják fedezni.

* (A villám) Vácott e hó 11-kén egy házba beütött, hol egy fiatal házaspár s még két földművelő lakott. A fiatal házaspárt agyonütötte, az egyik földműves nagy sérülést szenvedett, a másiknak semmi baja sem történt.

* (Egy nyolclábú malacot) küldöttek be a napokban a brassói múzeumnak.

* (Bém apó Bécsben.) A budai népszínház harci látványosságát: „Bém hadjáratai” Molnár a bécsi Thalia-színházban mutatja be e napokban. A bécsi német lapok is jelentik már, s figyelmeztetik a közönséget, hogy június elején érdekes darabot („Vater Bém”) adnak elő a Thalia színház-

han, melyben több gyönyört s élvezetet fog találni, mint a józsefvárosi asinbas idétlen kánkán tánczában. „Bém apó”-val felváltva fogják előadni a Duchek nagy látványos darabját: „A franciák Lerchenfeldén.”

*(A schübbrunni állattartó) gyönyörű két példánnyal szaporodott; ajándékban kapott két ritkaságszerű iramszarvast, minő kevés van Európában. Csak életben tartásuk ad nagy gondot, miután épp e szarvasok oly természetiek, hogy a nyár és tavasz leverő, fojtó hatással van életszerveikre. Ha a legkisebb meleg áll be, azonnal jéghideg vízzel kell öntözgetni, s hogy pedig életben marad-

hassanak: a nagyobb melegekben is, jégvermekben tartják, mert különben elnyúlnak, s mintha mérget adtak volna be nekik, pár perc alatt elveznek.

*(Renan legújabb munkája:) „Pál apostol” rövid időn megjelenend Párisban francia nyelven Michel Lévy Frères-nél, németül pedig Lipszéban (F. A. Brockhaus.) Mindkét kiadáshoz egy mappa lesz mellékelve, mely azon utakat mutatandja, melyeken szt. Pál e földön haladt. E könyv folytatását képezi Renan eddigi — Jézus élete, az Apostolok — műveinek, s azoknak egyszersmind kiegészítésül is szolgálend.

Kollarits József és fia „YPSILANTIHOZ”

csalázt legelő

vászonruha gyári raktárban

váci utczában Pesten,

kapható a legolcsóbb árakon s legnagyobb választékban mindennemű kész fehérneműek férfiak, hölgyek és gyermekek számára.

Férfi ingek, rumburgi, írlandi vagy hollandi vászonból, darabja 2 ft 50, 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft, 50 kr, 5 ft, 5 ft 50 kr, 6 ft, 6 ft 50 kr, 7 ft, 8 ft, 10 ft, 13 ft.

Férfi csinos ingek, 1 ft 50 kr, 1 ft 50 kr, 2 ft, 3 ft 50 kr, 3 ft.

Férfi pamut madapolan ingek, 1 ft 50 kr, 1 ft 75 kr, 2 ft, 2 ft 50 kr, 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft.

Férfi páttyák, magyar, főmagyar és francia mintában, félvászonból 1 ft 10 kr, 1 ft 5 kr, 1 ft 55 kr, 1 ft 60 kr, valódi vászonból 1 ft 75 kr, 2 ft, 2 ft 25 kr, 2 ft 50 kr, 3 ft, 3 ft 50 kr.

Férfi gallérok, kezelték, divatos nyakkötők, hatisnyak és minden fajú vászon és hatisz szokendők és esernyők.

Hölgy vászon ingek, sima 2 ft 25 kr, 2 ft 50 kr, 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft, 5 ft, himzett 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft, 4 ft 50 kr, 5—14 ftig, a legújabb francia mintában 4 ft, 4 ft 50 kr, 5, 6, 7, 8, 9, 10 ft.

Hölgy francia derék fűző, 1 ft 50 kr, 2 ft 50 kr, 3 ft, 3 ft 50, 4 ft, 4 ft 50 kr.

Hölgy perkill corsettek, 1 ft 25 kr, 2 ft 20 kr, 2 ft 25 kr, 2 ft 50 kr, 3 ft 75 kr, 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft, 4 ft 50 kr, 5 ft, 6, 8, 12 ft.

Hölgy alszoknyák, krinolínok, löszszoknyák. Hölgy alsónadrágok, perkill, csikós és piquet harchetből, hálfőkötők, hatisnyak s mindenfajú szokendők, szintegy gyapjú szövött alsómellény s nadrágok és hatisnyak, urak s hölgyek számára.

Füv vászon ingek, 3 évesnek 1 ft 0 kr, 3 ft, 4 évesnek 1 ft 20 kr, 2 ft 10 kr, 4 évesnek 2 ft 10 kr, 2 ft 40 kr, 6 évesnek 2 ft 20 kr, 2 ft 45 kr, 10 évesnek 2 ft 30 kr, 2 ft 55 kr, 12 évesnek 2 ft 40 kr, 3 ft 20 kr, 3 ft 50, 14 évesnek 3 ft 55 kr, 3 ft 15 kr, 4 ft, 16 évesnek 3 ft, 3 ft 50 kr, 4 ft, 4 ft 50 kr. Finom s csinos és fehér madapolan ingek minden nagyságra és árban.

Leány ingek, sima s himszettek, leány corsettek, nadrágok, alszoknyák és hatisnyak.

Tovább ajánljuk legnagyobb vászon-raktárunkat rumburgi, hollandi és írlandi vászont, véset 27, 28, 30, 32, 35, 40, 50—120 ftig, creas vászont 12 ft, 12 ft 50 kr, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 25 ft.

Vászon törülközők, kölége 5 ft 50, 6 ft, 6 ft 50, 7, 8, 10, 12—20 ftig. Csinos egyi csavavászon, vége 9, 10, 11, 12, 13—15 ftig.

Asztalkendők, kölége 5 ft, 6 ft 50 kr, 6 ft 50 kr, 7 ft, 7 ft 50 kr, 8—12 ft. Akronek és asztal terítékek, 6, 8, 10, 12 és 24 személyre.

Nagy választékban függönyök, egy- és asztal-terítők, kávés abroncsok és szomszékendők.

Magyarországi készletekkel kész fehérnemű és vászonruhaiban a legnagyobb választékban szolgálhatunk.

Nagy kéjgyűjtőknek kívánására bérmentesen beiktaljuk. Rendelések más a levél útona napján legjobban eszkölletnek, s a csomagolat sem számítjuk.

569 410

Az „Athaeneumban” megjelent s kapható:

Jókai Mór: *A szerelem bolondjai.*

E regény talán legnagyobb sensációt költött a kedvelt regényíró minden eddig megjelent művei közt. Cselekvénye a legújabb mult politikai világban, az ugynevezett provisoriumban játszik. A nélkül, hogy személyeket festene, ismerősök előttünk mindezen alakok: a méltóságos úrtól — ki mindenféle kormány alatt méltóságot játszik, az élelmes bankáron s a divathölgyön át egész a cirkus bohócaig; ugyanintén a nádaly-természeti államhivatalnokoktól a nemesszívű katonáig. — Társadalom-politikai korrajz e mű, mely e tekintetben mintegy folytatása a külföldön is oly nagy érdekléssel fogadott „Új földesur”-nak s előre is örülünk a kedvező fogadtatásnak, melyet e mű mind a szomszéd-német, mind a távolabbi angol irodalomban magának s irodalmunknak szerez. 4 kötet 4 ft.

Bethlen Miklós gróf „Történeti emlékiratai.” Francziából Toldy István. Két rész egy kötetben

Hunfalvy János. M. T. Akad. t. „Egyetemes történelem. Harmadik, javított kiadás. Három kötetben 4 ft — kr. (Egyenként, az első kötet vagyis O-kor 1 ft 50 kr; a második kötet vagyis Középek 1 ft; a harmadik kötet vagyis Ujkor 1 ft 50 kr.)

Beck Károly. *Mater dolorosa.* Elbeszélés. Ford. Beck Hugo 1 ft.

Beniczky Bajza Lenke. *Két szív harca.* Regény. Két kötetben 2 ft 50 kr.

Bérczi Károly. *Élet és ábránd.* Novellák. Két kötetben 2 ft.